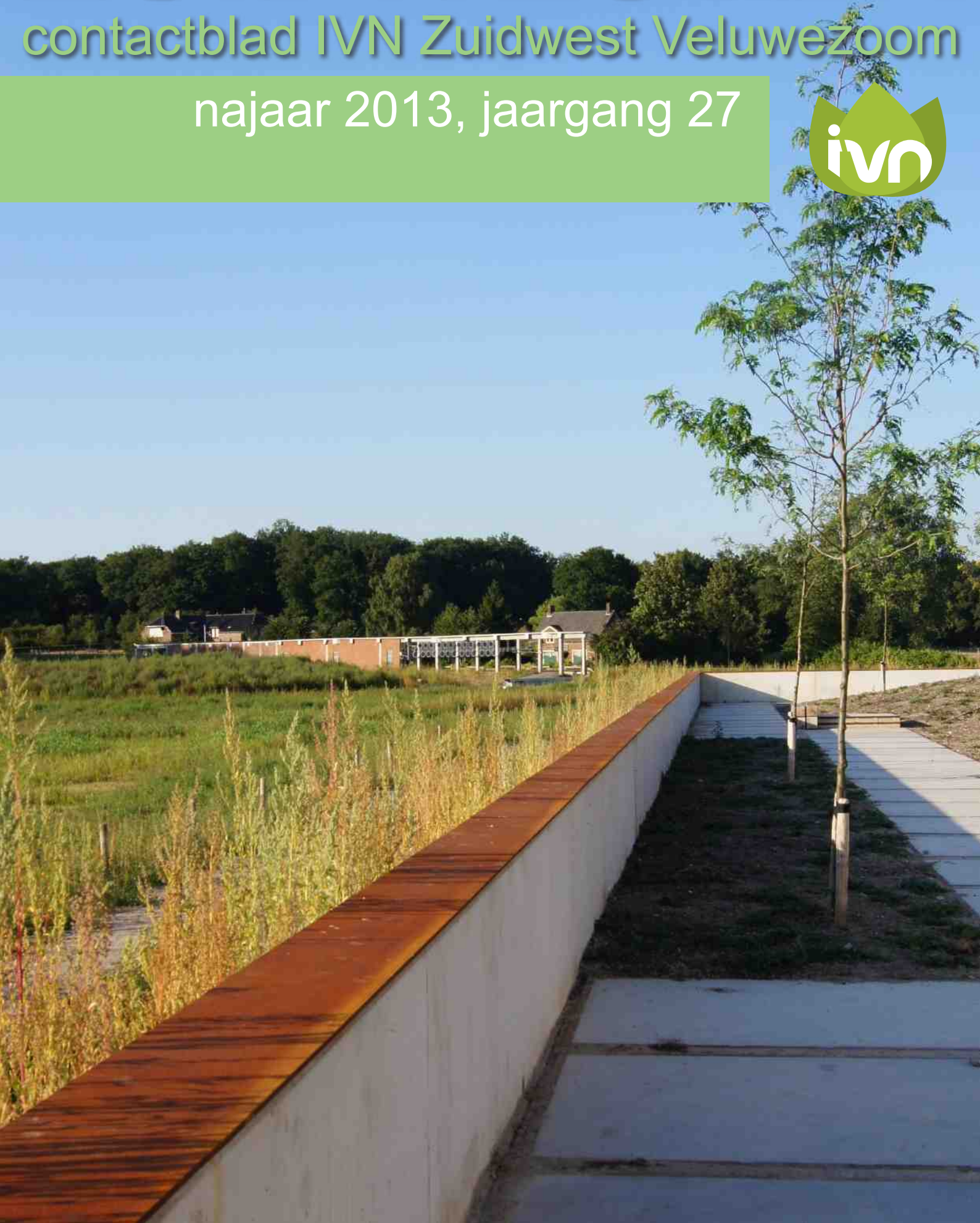

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

najaar 2013, jaargang 27

Namen en adressen

IVN

Het IVN is een vereniging voor natuur- en milieueducatie. Het is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die bijdraagt aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu, landschap en leefomgeving. Verspreid over Nederland heeft het IVN 174 plaatselijke afdelingen en elf provinciale consulentenschappen. Ongeveer 18.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten voor jong en oud, zoals excursies, cursussen, tentoonstellingen en lezingen.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Els van't Hof-von Nordheim
Generaal Urquhartlaan 30
6861 GG Oosterbeek
026 – 339 22 70, levanthof@planet.nl

Secretariaat

Kirsten Haanraads
Rumpler 3
3769 JH Soesterberg
06 -17 98 43 62, ivn.zwv@gmail.com,
kirsten.haanraads@gmail.com

Ledenadministratie en penningmeester

Wim Chardon
Groenendaalseweg 4
6871 CP Renkum
0317 - 31 94 90, wim.chardon@wur.nl

Bestuursleden

Oscar Langevoord 06-29 32 06 91,
info@natuurlijkinvormgeving.nl
Charlotte de Roo, 026 - 334 05 31,
charlotte.deroo@gmail.com

Werkgroepcoördinatie

Landschapsonderhoud

Albert Smit, a.smit@maakarchitectuur.nl,
026 - 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
0317 – 35 74 56, simone.saarloos@zonnet.nl
06 - 55 15 69 18

Bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@wur.nl, 0317 - 31 94 90

PR

Oscar Langevoord, 06 - 29 32 06 91

Beken en sprengen

Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com,
0317 - 31 51 17

Zomp

Pleun Driessen, pleun.driessen@antenna.nl,
06 - 36 50 17 25

Werkgroep WEB-site

Charlotte de Roo,
charlotte.deroo@gmail.com, 026 - 334 05 31;
Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 - 31 82 12

Vleermuizenwerkgroep

Floor Norel, floornorel@hetnet.nl, 0317 - 41 77 78

Werkgroep Arboretum

Betsie van Loenen, b.vanloenen@hotmail.com,
0317 - 41 81 24

WaterWatch Wageningen, www.waterwatch.tk

Melle en Annie van Kammen,
waterwatch@argumentum.nl, 0317 - 41 72 64

Heemtuin De Zomp

Ingang Fangmanweg/hoek Dam
Oosterbeek

IVN Gelderland

Jansbuitensingel 1
3811 AB Arnhem
026 - 351 29 27

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C
Postbus 20123
1000 HC Amsterdam
020 – 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 14,- per jaar
Donatie: € 10,- per jaar
Huisgenoten: € 8,- per jaar
Girorekening: 805291 t.n.v. IVN-afdeling Zuidwest Veluwe-
zoom te Renkum
Te betalen vóór 1 maart 2014

Foto voorpagina

De foto van de voorpagina heeft Ruud Schaafsma gemaakt. Hij maakte deze foto van het Renkums beekdal op 5 september 2013 even na zes uur 's avonds.

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

Van de voorzitter

“O jee, daar is de herfst weer”, kopt De Gelderlander deze maand. Bedoeld wordt natuurlijk de vrees voor vallende bladeren op de rails en de chaos die door de treinreiziger wordt verwacht. Bij mij roept deze krantenkop ook enige onrust op, weliswaar om een andere reden. Deze herfst starten wij in samenwerking met Staatsbosbeheer met de eerste natuur- en milieueducatiecyclus voor de lagere scholen in Renkum. Hij heet ‘Vossie de vos’ en bestaat uit een expositie over vossen in De Beken en een speurtocht buiten met allerlei vragen, opdrachten en informatie. Dit alles is het directe gevolg van de onfortuinlijke sluiting van het MEC. Om te voorkomen dat alle opgebouwde kennis en informatie verdwijnen, hebben Staatsbosbeheer en IVN een NME-scholenwerkgroep opgericht met als taken het beheer van de leskisten en het organiseren van lessen in de natuur. De werkgroep bestaat uit zeven vrijwilligers van Staatsbosbeheer en IVN, en boswachter Kim van der Klis die verantwoordelijk is voor het beheer van het informatiecentrum De Beken. De expositie staat er al (is voor iedereen toegankelijk), de eerste scholen hebben gereageerd en in oktober hopen we dat veel Renkumse schoolkinderen het leven van de vossen in onze bossen beter leren kennen.

Dit najaar gaat er in samenwerking met IVN Ede een Groencursus van start met als thema Water (zie elders in dit blad), broedt de vogelwerkgroep op een vervolg van een zeer succesvolle cursus, kijken 18 Zompvrijwilligers terug op een zeer geslaagde excursie naar Angeren en kijken we uit naar de inspiratiebijeenkomst op 29 oktober a.s. In juni heeft Johanna Pijpers haar eigen bank in onze eigen heemtuin de Zomp gekregen als dank voor haar inzet, haar kennis, haar vrijwilligerswerk en voor de vele jaren dat zij als MEC-coördinator lessen in de natuur voor onze schooljeugd organiseerde. De bank staat op een prachtige plek, gun u zelf een wandeling door de tuin en een kwartiertje mijmeren met uitzicht op de vijver op een mooie dag in deze herfst!

Els van 't Hof-von Nordheim

4, 5, 8	Renkums Beekdal
6	Uitje De Zomp-vrijwilligers
7	Een echte exoot
9	Groencursus
10	Vogelcursus
11	Wandelingen
12	De Ganzenvaar
13	Natuureducatie
14	Kinderpagina
15	Inspiratieavond
16	Buitenladder

COLOFON

De Zuidwester is het contact - en informatieblad van IVN Zuidwest Veluwezoom en verschijnt twee maal per jaar.

REDACTIE:

Kirsten Haanraads, Els van 't Hof,
Simone Saarloos

EINDREDACTIE:

Simone Saarloos

DRUKKER:

Editoo B.V. te Arnhem

REDACTIEADRES:

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
telefoon: 0317 – 35 74 56
mobiel 06-55 15 69 18
e-mail: redactie.zw@gmail.com

De uiterste inzenddatum van kopij voor het voorjaarsnummer is: **27 februari 2014**

Wonen aan het Renkums beekdal

Tekst: Simone Saarloos. Foto: Ruud Schaafsma

In de zomer van 2010 zijn Gert en ik met onze hond Bonne aan de Beukenlaan in Renkum komen wonen. We waren heel blij zo'n mooi plekje gevonden te hebben: vrij uitzicht op het beekdal en fijn aan de rand van het dorp. Voordat we er kwamen wonen, lieten we het huis opknappen. Belangrijk was dat er in de woonkamer nieuwe ramen met dubbel glas kwamen: goed tegen de kou en tegen het geluid. In onze slaapkamer vonden we het nog niet nodig. Wat hebben we daar een spijt van gehad!

Aan het andere eind van de Beukenlaan was men bezig het voormalige industrieterrein om te toveren tot het beekdal van weleer. Daarvoor moest heel wat zand afgevoerd worden. In Hoog en Laag van woensdag 13 februari 2013 las ik dat er 110.000 kuub zand verwerkt moest worden. Daarvan is 70.000 kuub afgevoerd en 40.000 kuub 'geheerscht' in het gebied. Dat het veel was, hebben we geweten. Elke doordeweekse ochtend begonnen rond een uur of zes de vrachtwagens te rijden. Wat waren wij blij, toen er een bom gevonden werd. Het was een bom uit de periode 1944-1945, toen Renkum vooraan in de oorlogslinie lag. Vanaf die vondst moest er anders gewerkt gaan worden. Voor de veiligheid werd het gebied laag voor laag ontgraven. Dit betekende vertraging voor het project, maar voor wat meer rust voor ons.

Op 25 mei jl. is het beekdal geopend. Staatssecretaris Sharon Dijksma, gedeputeerde van de provincie Gelderland Jan Jacob van Dijk en burgemeester Jean Paul

Gebben verwijderden zandzakken uit de Oliemolenbeek, waardoor het water zijn gang weer kon gaan. Groot wild heeft nu weer de kans om vanaf de Hoge Veluwe tot aan de uiterwaarden onder de Wageningse Berg te komen. En wij hebben er een heel mooi gebied bij gekregen om van te genieten. Want, geloof me, een mooi gebied is het geworden! Loop maar eens vanaf de Hartense weg over het wandelpad door het natuurgebied met daarin de Molenbeek, Halveradsbeek en Oliemolenbeek. Bijna zeker kom je kinderen tegen. Die hadden al gauw het water gevonden om mee te spelen. Wandelaars kunnen op de bankjes uitrusten en genieten van de ruimte en de mooie luchten. Want bankjes zijn er genoeg!

Het is leuk dat in het beekdal allerlei elementen aanwezig zijn die aan de papierindustrie herinneren. Neem de molentenen die gevonden zijn. Ook is een deel van een oude fabrieksmuur gehandhaafd met een muurreliëf en ruiten waarin de papiermakerij is afgebeeld, en met een groot stalen kunstwerk tussen de pilaren. Prachtig. Maar het allermooist vind ik de watermerken op de funderingspalen van een papiermachine, te zien als je op het Dorpsbalkon staat. Jammer dat je er niet wat dichterbij kan komen. Over een tijdje zie je ze misschien helemaal niet meer, als de natuur weer de baas in het beekdal is.

Omdat je maar nooit weet, hebben we in onze slaapkamer toch ook maar ramen met dubbelglas laten maken. Tegen de kou.

Met kleiballen mag je gooien

In maart kreeg Ruud Schaafsma het Landschapsknokkertje 2013. Stichting Landschapsbeheer Gelderland reikte Ruud die prijs uit: een bronzen beeldje en een bedrag van 500 euro. Ruud bedacht een activiteit om kinderen te betrekken bij de natuur en de geschiedenis van hun directe omgeving.

Op vrijdag 14 juni kwamen van drie Renkumse basisscholen zo'n 75 kinderen naar het Renkums beekdal. Ze hadden eierdozen bij zich waarin kleiballen zaten. Die kleiballen hadden ze de dag ervoor zelf gemaakt van klei met zaden uit een ander beekdal. Die kleiballen mochten ze vanaf het Dorpsbalkon bij het Bilderbergkantoor het beekdal ingooien. En dat deden ze! Nu maar hopen dat al die kleiballen voor een bloeiend beekdal gaan zorgen.

Kollergang

Bij het afgraven van grond in het Renkums beekdal zijn er behalve explosieven ook molenstenen en een complete kollergang gevonden (in: Hoog en Laag, woensdag 13 februari 2013). Een kollergang is een maalwerktuig bestaande uit een horizontale plaat waarover twee zware kantstenen rollen.

Een foto van kollergangstenen kun je vinden in het boek 'De Renkumse en Heelsumse beekdalen' van Ruud Schaafsma (2012, pag. 121).

Gulle dag

Tekst: Ernestine Scheer. Foto's: Marga Stellaard

Vrolijk, bezielend, leerzaam en ... lekker. Het was van alles wat op 23 augustus voor de kleine twintig vrijwilligers van heemtuin De Zomp die werden getraakteerd op een dagje uit in de Betuwe. Vanuit het beschaduwde Oosterbeek daalden we in vier auto's af naar de zonnige Rijnsoever en staken over naar Angeren waar natuur-diehards Gerrit en Carla Jansen ons opwachtten met een uitgekiend programma en lekker eten. Hun verbouwde boerderij met het schitterende gebied eromheen bood daar de best denkbare gelegenheid voor.

Geen feitjes en weetjes, maar beleving

Tijdens de koffie kregen we verhalen over het wel en wee van de boerderij. Gerrit – bioloog, leraar en journalist voor de Gelderlander – vertelde. Carla – zonder wie het allemaal nooit zo gekomen was natuurlijk – vulde aan. Daarna kregen we een paar lesjes natuurbeleving aan de hand van schelpen, slakken, galappels, aardsterren en wat niet al. Het ging de ex-leraar duidelijk niet om de feitjes en weetjes, maar om de beleving. Dus stel maar even uit, dat naampje. Kijk eerst, voel, hoor, ruik en proef als je durft. Zie je een onbekend oranje beestje dat zich snel uit de voeten maakt? Onthoud het gerust als de kleine oranje snelwandelaar. Eenmaal thuis kun je het dan opzoeken. Of niet ...

Verplaatsen van soorten

Verhalen, meningen ... Verplaatsen van soorten, wat de Nederlander zo graag doet, heeft voor natuurlijke diversiteit weinig zin. Het gaat om het scheppen van een aantrekkelijk milieu, vindt Gerrit. Toch kan hij het in het fantastische milieu dat hij geschapen heeft, niet laten om hier en daar te sturen. Met pannendecksels verjoeg hij in de vroege lente ochtend aan ochtend dame nijlgans die in zijn tuin ten koste van andere vogels wilde komen broeden. En een uit het nest gewipte ooievaarsjong heeft hij grootgebracht, terwijl er in Nederland inmiddels ooievaars genoeg zijn. Zelfs de grootste natuur-diehard is nou eenmaal niet harteloos.

Zeldzame slakkensoort

Vervolgens stapten we de zonovergoten tuin in en kregen uitleg over wat daar zoal te zien was. In de holten van een achttal oude knotwilgen, overgeplant naar deze tuin toen het moest wijken voor een dijkverbreding, leeft een zeldzame slakkensoort. Na enig zoeken had hij een exemplaar gevonden: veilig weggekropen in zijn minuscuul grijswit hoorntje. Hoe het heette? Ik ben het vergeten.

Voedselrijk en -arm

Na de lunch ging het via een korte autorit naar de Klompenwaard nabij Pannerden. Daar werden ons de verschillen in begroeiing getoond tussen het voedselrijke en het voedselarme deel van de oever. Het rijke deel is arm aan soorten en weinig verrassend, aldus de bioloog. Canadese guldenroede, zeepkruid. Wel twintig koolwitjes zij aan zij bij een plas water: een drinkgezelschap.

Op en om de geteisterde strandjes, daarentegen, vind je van alles dat je daar niet zou verwachten. Ik herinner me

de resten van een wolhandkrab en het vlokruid, maar liet me ten slotte leiden door Gerrits goede raad: de zintuigen gaan voor!

Dichtbij de natuur zijn

Er lijkt veel tegenstrijdigs in wat deze leraar doet en vertelt, maar hierdoor komt hij juist heel dicht bij hoe de natuur in elkaar steekt en boeien zijn verhalen. Opkomende vragen bij ons deelnemers krijgen slechts hier en daar de kans ertussen te komen. Dus gingen we maar genieten en lieten ons verwennen. Met verhalen, vergetelijke feitjes, weetjes, hapjes en drankjes.

Als het tijd wordt om te vertrekken, begint het te tikken, vervolgens te tikkeren en op het moment dat we de auto's instappen sluit zich ruisend een regengordijn tussen ons en de natuur. Tenminste, zo lijkt het.

Dank aan de familie Jansen, aan het IVN, aan organisatrice Pleuntje Driessen en aan het weer, mede namens alle deelnemers aan deze gulle dag.

Een echte exoot

Tekst: Frits Leusink. Foto: Nardo Kaandorp

In de herfst van 2012 liet mijn dochter mij een enorme dennenkegel zien. Zij had die kegel gekregen van een collega, een medewerker van 'Naturalis', uit Leiden. De kegel kwam van een boom die in Apeldoorn was geroid.

Kegel

Ik vond die kegel zo bijzonder, dat ik graag meer wilde weten. Ik mocht de kegel meenemen voor nadere determinatie. Hij was ca. 25 cm lang, behoorlijk zwaar en geheel gesloten. Als eerste heb ik internet geraadpleegd. Daar vond ik, na enig zoeken een spoor en enkele afbeeldingen. Het leek de kegel van een Amerikaanse Pinus (den) genaamd: Pinus Coulteri. De boom was genoemd naar Thomas Coulter, een Ierse botanicus. De vraag werd toen: "Is dit juist?" Ik heb daarop de kegel getoond aan een echte dendroloog en die bevestigde na enig aarzelen mijn vermoeden.

Van zaadje naar parasolletje

Intussen had ik de kegel ter decoratie opgehangen in mijn schuurtje boven m'n werkbank. Het was daar zo droog, dat de kegel zich langzaam opende gedurende de winter. Er werden zaden zichtbaar die de een na de ander op mijn werkbank vielen. Die zaden waren voorzien van een vleugeltje en ca. 1 cm lang. Ik houd voldoende van de natuur om de uitdaging aan te gaan en de zaden te planten, gewoon in een potje met potgrond. De helft van de zaden heb ik eerst enkele dagen in het water geweld en de overige zaden heb ik direct in de grond gestopt. Ik heb de potgrond vochtig gehouden gedurende enkele weken en toen verscheen er, begin april, één groen puntje! Dat puntje groeide uit tot een soort parasolletje met een hoogte van ongeveer 5 cm. Ik was in de wolken.

Toen was mijn nieuwsgierigheid helemaal gewekt. (Uiteindelijk is er begin april maar één zaadje uitgekomen). Dus maar weer verder gezocht op internet. Het is niet te geloven wat je dan allemaal kunt vinden. Het intoetsen van de naam geeft tientallen sites, die allemaal weer verschillende informatie geven.

'Widow maker'

In Noord-Amerika wordt de boom ook Coulter Pine, Pitch Pine en Big Cone Pine genoemd. De leukste naam is 'Widow maker'. Tijdens het werk in een bos met deze soort dennen moeten de arbeiders helmen dragen. Wanneer iemand een kegel uit een boom op zijn hoofd zou krijgen, zou er weer een weduwe zijn gemaakt.

De kegels groeien in twee jaar tot rijpheid. Ze zijn dan tussen 20 en 40 cm lang en hebben een gewicht van twee tot vijf kgf. per kegel. De naalden staan in groepjes van drie stuks en kunnen tot 20 cm lang worden. De soort komt oorspronkelijk voor in het zuiden van Californië, langs de kust op een hoogte variërend tussen 200 en 2300 m boven zeeniveau. De bomen krijgen een stamdiameter tot ca. 1 m en een hoogte tot 24 m. Ze hebben een brede kroon en zijn daardoor decoratief in grote tuinen. Ze worden tot 150 jaar oud.

Nederlandse exemplaren

Volgens internet zijn er in Nederland twee exemplaren van deze soort te vinden. De grootste Pinus Coulteri staat in Eindhoven in de wijk de Koppele. Een ander exemplaar is te vinden in Nijkerk.

Vermeerdering

Op een site over vermeerdering vond ik dat de zaden uit de kegels moeten worden gehaald, voordat de kegels zich openen en dat dit een hels karwei is. Dit is noodzakelijk, omdat de zaden anders verdrogen in de kegels. (Het is dus puur toeval, dat er een zaadje is gekiemd in mijn plantbakje.) De zaden worden in Amerika verzameld in de late zomer tot in de vroege herfst. De geoogste zaden kunnen direct in potgrond worden geplant in vochtige tot droge grond, in de volle zon tot in geringe schaduw. In Californië groeien de bomen op rotsachtige bodem, bestaande uit klei, leem of zand.

Graag hulp

Mijn boompje is nu ca. 10 cm hoog en lijkt op een kwastje met groene haren. Graag zou ik willen weten wat de optimale verzorging van dit plantje is. Mocht u over informatie daarover beschikken, dan hoor ik dat graag.

Ik moet bekennen, ik ben een fan van mijn exoot.

Renkums beekdal: van fabrieken naar natuur

Foto's: Ruud Schaafsma, Wim Chardon

Linksboven: 13 augustus 2010: Resten beton en ijzer

Rechtsboven: 18 november 2012: Oliemolenbeek

Onder: 5 september 2013: Vernieuwd Renkums beekdal

Nieuwe Groencursus: Water Natuurlijk!

De cursuswerkgroepen van de IVN-afdelingen Ede en Zuidwest Veluwezoom hebben besloten om samen aan de slag te gaan met een Groencursus. Deze cursus is bedoeld voor iedereen die vindt dat hij/zij te weinig weet van de natuur, maar daar wel wat over wil opsteken. Is de Groencursus moeilijk? Helemaal niet, over de natuur moet je niet moeilijk doen, daar moet je van genieten!

Water in de natuur

De hele cursus is opgezet rond het thema 'water in de natuur'. Op 5 (dinsdag)avonden wordt deze cursus verzorgd op verschillende locaties, namelijk de eerste avond in het gebouw van Staatsbosbeheer, de Beken (Nieuwe Keijenbergseweg 174, 6871 VZ Renkum) en daarna in het verenigingsgebouw van speeltuin 'Tuindorp' in Wageningen (Floralaan 20/B, Wageningen). Op 5 zaterdagen zijn er ochtendexcursies.

De bedoeling is om elke avond een ander onderwerp aan bod te laten komen bijvoorbeeld 'beken', 'water in ecosystemen' en 'uiterwaarden'. Voor de pauze is er een theoretisch deel gepland en na de pauze een praktisch deel.

De excursies worden op verschillende plaatsen gehouden. Daar gaat u onder leiding van een gids zelf meer ontdekken over kenmerkende flora en fauna.

Data

Na veel gepuzzel rond vakanties en vrije dagen zijn de volgende data vastgelegd:

Dinsdag 8 oktober 2013	excursie 9 november 2013
Dinsdag 19 november 2013	excursie 23 november 2013
Dinsdag 4 februari 2014	excursie 8 februari 2014
Dinsdag 11 maart 2014	excursie 15 maart 2014
Dinsdag 22 april 2014	excursie 26 april 2014

Kosten

De kosten hebben we bewust erg laag gehouden. U betaalt pas als zeker is dat de cursus doorgaat, maar wel uiterlijk vóór de eerste les (contant). We hebben minimaal 12 deelnemers nodig om de cursus te kunnen starten. Helaas kunnen we ook niet meer dan 25 deelnemers plaatsen. Doe mee en leer met andere ogen rondkijken.

Kosten EURO 50,- voor leden/donateurs van de afdelingen Ede en Zuidwest Veluwezoom en EURO 60,- voor anderen. Opgeven liefst per e-mail aan onderstaand adres zo spoedig mogelijk doch vóór 28 september 2013 of bij één van de bovenstaande werkgroepleden.

Inlichtingen

Wilt u meer inlichtingen, dan kunt u contact opnemen met de werkgroep VOS van de afdeling Ede: Lia Hemerik 0317-42 73 63, Esther Oskam (esther.oskam@gmail.com) of met de cursuswerkgroep van de afdeling Zuidwest Veluwezoom: Els van 't Hof (levanthof@planet.nl).

E-mailadres: Lia.Hemerik@wur.nl

Brief aan Floor Norel

Lieve Floor,

Deze Zuidwester in het najaar van 2013 maken we zonder jou. Je had aangegeven dat je niet meer betrokken wilde zijn bij de Zuidwester. Je bijdrage was ook niet zo groot, zei je. Daar klopt niets van. Dat je stopt bij de Zuidwester, ben ik dan ook helemaal niet blij mee. Want weet je, sinds ik actief ben bij IVN Zuidwest Veluwezoom, ben jij daar ook. We deden allebei de gidsencursus van 1995-1997. In mijn IVN-spullen vond ik nog jouw eindopdracht 'biotopen': 'Het Binnenveld belicht. Akkers en Weilanden.' Je zat in een groepje met Wenda, Adrie en Annique. Toen ik dat verslag zag, herinnerde ik me dat we een prachtige fietstocht door het Binnenveld hebben gemaakt. Nou moet ik eerlijk zeggen dat ik jouw verhaal bij de Bennekomse Meent, zoals het verslag aangeeft, niet meer weet. Na de gidsencursus ging ik me met de Zuidwester bemoeien. Ik denk dat jij ging gidsen, dan kun je goed. Later vormden we de werkgroep Verkoop en stonden we samen in de kraam. In weer en wind brachten we onze spulletjes aan de man. De rieten mand die we altijd meesleepten vol boekjes, folders, loepjes en ander spul, heb ik nog. En weet je nog die 'waterdag', dat je met een bus langs allemaal 'waterpunten' kon? Een geweldig evenement was dat! Wanneer was dat ook alweer? In 1999 vertrok ik, maar toen ik terugkwam in 2010 was jij er nog steeds. Al die jaren ben je heel actief gebleven in het IVN: secretaris, coördinator van de werkgroep Verkoop, van de wandelwerkgroep en van de werkgroep Publiciteit, en nu ook nog coördinator van de Vleermuizenwerkgroep. Tja, ik kan me voorstellen dat je wel eens wat minder IVN wil. Gelukkig blijf je bezig met de vleermuizenwerkgroep. Je bent niet helemaal weg. Maar heus, het zal wennen zijn zonder jou in de redactievergaderingen van de Zuidwester. Nu zullen we zelf moeten bedenken hoe we de gaatjes op de pagina's moeten invullen.

Heel veel dank voor je bijdrage aan de Zuidwester,
Simone Saarloos

Vogelcursus voorjaar 2013

Tekst en foto's: Els Roode

De vogelwerkgroep heeft in het voorjaar een cursus vogels herkennen voor beginners gegeven. De cursus bestond uit vier lessen en excursies, alle op zaterdag, in gebieden langs de Rijn aan de Zuidwest Veluwezoom. Elke keer werd er een zaaltje gehuurd voor een les over vogels waarnemen en daarbij werd voor koffie of thee en een versnapering (cake, koek en een keer zelfs een heerlijk ontbijt bij Veld en Beek) gezorgd.

Er bleek erg veel belangstelling te zijn voor deze cursus. Helaas hebben we wel 20 aanmelders moeten teleurstellen, omdat het vogelen in te grote groepen tot niets leidt. Alleen degenen die in de buurt van de gids lopen, kunnen diens waarnemingen ter plekke meevolgen. We waren met 4 – 5 gidsen en konden zodoende met het maximale aantal cursisten van 20 deelnemers alsnog in kleine groepjes werken.

Start van de vogelcursus

Op 16 februari 2013 werd de vogelcursus gestart. Om tien voor acht kwamen de meeste deelnemers al aan in de mist bij Kasteel Doorwerth. Wat was dat mooi met al die ganzen om ons heen. Je zag ze niet, maar je kon ze heel goed horen en verschillende soorten onderscheiden.

Na een korte introductie en 'verrekijker-les' hebben we ons in drie groepen opgesplitst en verdwenen we per groep een voor een de mist in. Dankzij of ondanks de mist hebben we heel rustig soort voor soort kunnen waarnemen. Uiteindelijk kwamen we in het kasteelcafé De Zalmen aan, waar we konden opwarmen met koffie en thee en een stuk gemberkoek. Frank heeft er een les gegeven over de 7 doelsoorten: koolmees, pimpelmees, merel, vink, roodborst, heggenmus en winterkoning. Vervolgens hadden we een quiz met vogelgeluiden.

Degenen die nog tijd hadden, zijn daarna naar de sluizen bij Driel gegaan, waar we veel watervogels zagen. De mist was opgetrokken, dus we konden daar de telescoop gebruiken.

De tweede excursie

De tweede excursie viel op 16 maart: excursie in de Rosan-

depolder te Oosterbeek met een theorieles in de kantine van de camping (Aan de Rijn). Tijdens het eerste deel van de excursie werd in kleinere groepjes gevogeld en werden alle waarnemingen opgeschreven. Tijdens de koffiepauze in de kantine werden de waarnemingen besproken. Daar gaf Frank een presentatie over vogels in de uiterwaarden.

De derde excursie

Op 20 april was de derde excursie: een echte BPM-telling in Jufferswaard en op de Noordberg. Op deze ochtend hebben we een zeer mooie wandeling gemaakt door het SOVON BMP gebied van de vogelwerkgroep ZWV. Het weer was prachtig, nog wel koud, maar het voorjaar was eindelijk echt begonnen met een zeer diverse vogelzang. Om zes uur vertrokken we verdeeld over vijf groepjes in vijf verschillende richtingen, vanaf drie verschillende punten. We hebben onze waarnemingen van broedvogels op de kaart van het gebied ingetekend. Al die waarnemingen werden meegenomen met de BMP-telling van onze vogelwerkgroep.

Om 8.30 uur kwamen we aan op de deel van biologische boerderij Veld en Beek, waar de kachel al aanstond. Met vereende krachten hebben we toen een ontbijt op tafel gezet met koffie, thee, zuivelproducten van Veld en Beek, brood van bakker Bos uit Heelsum, fruit en broodbeleg en gekookte eitjes. Frank heeft er een presentatie gegeven met daarin een oefening vogels herkennen. Deze Power-Point-presentatie kon men thuis downloaden, zodat er thuis geoefend kon worden.

De laatste excursie

De laatste excursie op 21 juni was een avondwandeling door de Wageningse Bovenpolder. De leslocatie bleek aan boord te zijn van de RIVAL, de club-boot van de Wageningse waterscouting. We hebben er koffie gedronken en appeltaart gegeten en een les gevolgd van Frank. Ondanks de regen hebben we toch nog vogels waargenomen, maar het voldeed niet helemaal aan onze verwachtingen. Jammer dat we moesten afsluiten met stromende regen.

Evaluatie

Naderhand heeft een flink aantal cursisten ons evaluatieformulier ingevuld. In grote lijnen bleek dat de opzet van de cursus, 'wandeling en leslocatie ineen', het succes van deze

Wandelplezier?!

Tekst: Betsie van Loenen en Floor Norel

Begin 2011 kregen we het idee: de woensdagochtend-wandeling! Elke eerste woensdag van de maand (van maart t/m oktober) organiseerden we een wandeling met als doelstelling 'lekker' wandelen, contacten onderhouden, genieten van de natuur en elkaars natuurkennis delen.

In het begin telden we gemiddeld 5 tot 8 belangstellenden aan de start met uitschietters tot 10 -12 wandelaars (Dunogebied/Zilverberg). Maar na verloop van tijd telden we steeds minder IVN'ers. Het leek tijd voor een enquête: hoe gaan we verder? Tja, en dan moesten we constateren dat het misschien beter was om het anders te gaan doen. Ietswat treurig telden we onze wandelingen van de afgelopen 3 jaar: totaal 25 stuks! Een hele reeks!

Hoe nu verder? We besloten om in 2014 met 3 à 4 wandelingen per jaar door te gaan. Met name ook voor de contacten onderling en we stelden dus toch weer een klein wandelprogramma samen. Achterop deze Zuidwester ziet u op de Buitenladder het eerste deel daarvan.

Heeft u zelf een leuk idee voor een wandeling? Meldt het ons: we gaan graag met u mee!

Bank voor Johanna

Tekst: Albert Bos

Aan het begin van de machtig mooie zomer van 2013 kwamen op 19 juni heel veel actuele en vroegere Zomp--vrijwilligers bij elkaar in hun eigen zonnige heemtuin De Zomp. Niet zomaar ... Ze kwamen voor Johanna Pijpers. Johanna zelf wist van niets. Met een smoes werd ze naar De Zomp gelokt. Johanna Pijpers, coördinator van het MEC (Milieu Educatie Centrum) en voorheen ook IVN-coördinator van de heemtuin De Zomp, werd in het zonnetje gezet. Els van 't Hof bood namens ons allen een bank aan Johanna aan als dank voor haar inzet als vrijwilliger en professionaal in de natuur- en milieueducatie in de gemeente Renkum. Een stoere eikenhouten bank op een mooie plaats waar je heerlijk kan mijmeren over de Zomp.

cursus was. In het vervolg proberen we onze excursies op deze manier te organiseren. Wel hebben we besloten om de belangstellenden per keer uit te nodigen, omdat bleek dat vele deelnemers van deze cursus niet in staat waren om bij alle lessen aanwezig te zijn.

Eerstvolgende vogelcursus

De eerstvolgende excursie/les zal eind oktober of begin november georganiseerd worden. De aankondiging zal per e-zuidwester en rechtstreeks aan alle eerdere belangstellenden gemaild worden.

Met dank

Graag wil ik alle gidsen, Frank Klinge, Marleen Kalsbeek, Sjon Kortekaas en Henk Huizing, bedanken voor hun enthousiaste inzet!

IVN-wandeling: herfstkleuren en vleermuizen

Op 21 september maakt de zomer plaats voor de herfst: een periode om te genieten van bladverkleuring en late bloeiers. De natuur maakt zich op voor de winter.

Zo ook de vleermuizen! In deze tijd van het jaar moet er conditie opgebouwd worden voor de winterslaap en ook is het paringstijd. De mannetjesvleermuis lokt de vrouwtjes met kreetjes naar een holle boom waar de paring plaatsvindt.

Op **woensdag 25 september** gaan we daarom op zoek naar deze natuurontwikkelingen tijdens een avondwandeling door Arboretum Belmonte te Wageningen.

Start om **19.00 uur** vanaf de hoofdingang van het park.
Info: Betsie van Loenen, tel. 0317 - 41 81 24
óf Floor Norel : 0317 - 41 77 78

De Ganzenveer - wie is ... Engelen Heinen

Ik ben geboren op 29 juli 1959 in Aalten, in de Achterhoek. Op mijn achttiende verhuisde ik naar Arnhem en sinds vijf jaar woon ik in Oosterbeek. Weer een dorp en de stad dichtbij.

Gezinssituatie

Ik heb sinds vijftien jaar een LAT-ralatie met Hans die in Arnhem woont. Eén van de dingen die we delen, is de liefde voor de natuur.

(Huis)dieren

Ik geniet het meest van dieren in hun natuurlijke omgeving. Ik doe dan ook m'n best om dieren in de tuin te krijgen door de beplanting hierop te kiezen. En 's winters de vogels voeren. Dan krijg ik echt veel soorten vlak voor het raam. Ook wandel ik regelmatig met Rosa, de buurhond, en sinds een paar dagen heb ik twee kippen.

Opleiding

Eind jaren zeventig ben ik opgeleid tot verpleegkundige en sinds die tijd werk ik als CCU-verpleegkundige in het Rijnstate ziekenhuis.

Naast mijn betaalde baan heb ik altijd vrijwilligerswerk gedaan. Op dit moment werk ik op woensdagmorgen in De ZOMP, een heemtuin in Oosterbeek, en regelmatig een dag op een BD-boerderij. Verder ben ik sinds kort ook actief in de Vredebergkerk. Het mooie van vrijwilligerswerk vind ik dat je op mooie plekken komt waar je ook nog wat leert.

Hobby's

Ik ben graag buiten. Verder houd ik van wandelen en fotografeer ik graag. Het liefst het gewone leven en daar dan een mooi plaatje van maken. Op dit moment ben ik met mezelf een project begonnen, elke dag een foto maken.

Affiniteit met flora/fauna

Ik had meer met planten en door Hans ben ik me ook meer in vogels gaan verdiepen.

Favoriete plant/dier

Bloemen vind ik vaak gewoon erg mooi en vlinders en kikkers vind ik mooie, leuke dieren.

Ik lees graag maar maak hier weinig tijd voor vrij op dit moment. Wel de dagelijkse krant en dan vooral voor de bijlage met achtergrondinformatie. Op internet zoek ik naar sites over duurzaamheid of hoe je van oude spullen nog iets kunt maken.

Ik heb bewondering voor mensen die moeite doen om duurzaam te leven.

Favoriete seizoen

Mijn favoriete seizoen is de lente, het ontluiken van de natuur na de, voor mij te, lange winter. En het lengen van de dagen, heerlijk. Maar ook de herfst is favoriet met zijn mooie licht en kleuren.

Mooiste stukje natuur

Vanuit mijn huis loop ik zo de uiterwaarden in, daar geniet ik elke keer weer van.

Mijn wens is

Mijn wens is dat de wereld vergroent en verduurzaamt.

Ganzenveer gaat naar Kirsten Haanraads, secretaris van onze IVN-afdeling.

Redactie van de Zuidwester

zoekt versterking. Vindt u het leuk om twee keer per jaar mee te denken over de inhoud van de Zuidwester en af en toe een artikel te schrijven of foto's te maken? Kom dan ook bij de redactie. Wij kijken ernaar uit. Stuur een mailtje naar simone.saarloos@zonnet.nl.

Natuureducatie krijgt doorstart

Tekst: Hermien Schel en Els Kaufman

Helaas is het Milieu Educatie Centrum van de gemeente Renkum nu gesloten. Onze voorzitter Els van 't Hof heeft met grote inzet gezorgd, dat de leskisten van het MEC nu zijn opgeslagen in het gebouw 'De Beken' van Staatsbosbeheer. De leskisten kunnen worden uitgeleend aan de scholen.

Ook is er intussen een goede samenwerking tot stand gekomen met boswachter Kim van der Klis en de vrijwilligers en gidsen van het IVN.

In 'De Beken' is tot eind december een kleine tentoonstelling over de vos te bekijken. (Foto: Malene Thyssen.) Na het zien van de tentoonstelling over de vos wordt de kinderen komende herfst een buitenactiviteit aangeboden in de vorm van een vossenpad, begeleid door IVN-gidsen. We verwachten, dat de scholen ondanks hun drukke programma ook gaan deelnemen aan de natuuractiviteiten.

We hopen op een goede samenwerking met SBB. We hebben er als gidsen veel zin in.

Natuurinformatiecentrum SBB 'De Beken'

Adresgegevens:

Nieuwe Keijenbergseweg 174
6871 VZ Renkum

Telefoon: 0317 - 31 93 03 gedurende openingstijden.

Openingstijden:

woensdag en zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur
zondag van 11.00 tot 17.00 uur

K I N D E R P A G I N A

‘Vossie de Vos’

Zaterdag 7 september start het vossennajaar. Daarom is er in De Beken in Renkum een tentoonstelling met de naam ‘Vossie de Vos’. Daar kun je van alles over de vos te weten komen. Wat eet een vos? Hoe woont een vos? Houdt de vos een winterslaap? Wat gebeurt er als een vos bij de kippen komt? Je vindt het antwoord in De Beken. Ook kan je voelen wat de vos eet, horen wat een vos hoort en het bos ruiken waar de vos leeft. Aan de knutseltafel kleur en knip je je eigen vossenkleurplaat en je eigen vossenmasker. Aai de opgezette vos en voel echte vossenharen. En ... ga op de foto met een vos en als een vos. Dat kan allemaal!

Aan de wand zijn prachtige canvasdoeken van natuurfoto-graaf Geurt Besselink te bewonderen, waaronder zijn mooiste foto’s van vossen gemaakt op de Veluwe. Je kan de tentoonstelling gratis bekijken op tijden dat De Beken open is.

Houd de nieuwsbrief de komende maanden goed in de gaten, want er komen allerlei leuke vossenactiviteiten aan.

Adres

Natuurinformatiecentrum ‘De Beken’
Nieuwe Keyenbergseweg 174, 6871 VZ, Renkum
Telefoon: 0317-31 93 03 (bereikbaar tijdens openingstijden)
Twitter boswachter Kim van der Klis: @BoswachterKim

Openingstijden

woensdag en zaterdag van 13.00 – 16.00 uur
zondag van 11.00 – 17.00 uur

Carla de Roo is winnaar van de kleurwedstrijd

Carla de Roo uit Oosterbeek heeft de kleurwedstrijd van IVN Zuidwest Veluwezoom gewonnen!

De jury had veel moeite om uit alle inzendingen een winnaar te selecteren, omdat alle deelnemers erg hun best hadden gedaan. De tekening van Carla stak er echter bovenuit. Carla had heel mooie kleuren uitgekozen. Ook had ze niet alleen stiften, maar ook kleurpotloden gebruikt. Daardoor was het resultaat prachtig.

De voorzitter van onze IVN-afdeling, Els van 't Hof, had de eer om de welverdiende prijs aan Carla te overhandigen. Carla heeft haar kleurplaat ingelijst teruggekregen en won een mezenhuis. Komend voorjaar zullen daar hopelijk al de eerste vogels in komen broeden. Laat je ons dat weten, Carla?

Gefeliciteerd!

Op de foto zie je dat een vos zijn keutel op een pakje Taksis (delicieux!) heeft gedeponereerd. Wim Spaan heeft de foto gemaakt toen hij aan de linkerkant op het Grunsfoordijkje liep richting Oranje Nassau's Oord.

De vos laat zijn uitwerpselen meestal op verhoogde plekken achter om de grenzen zijn jachtterrein af te bakenen.

Inspiratieavond

Op **29 oktober a.s.** zal Ruud Schaafsma, coördinator van de werkgroep Beken en Sprengen van onze afdeling, een lezing houden over het gebied Beukenlaan in Renkum. De titel van zijn lezing is:

Een uniek project: van industrieterrein naar natuur.

In de lezing wordt verteld hoe uit de watermolens de papierfabriek Van Gelder en Zn. groeide en hoe hier in de jaren zeventig de Vredesteinfabriek naast werd gebouwd. Vervolgens gebeurde het ongelooflijke: de fabrieken werden afgebroken en het gebied is teruggegeven aan de natuur. Het is een intrigerend verhaal!

De avond is bedoeld voor leden en donateurs en hun introductés. Daarnaast zullen de leden van het college van B&W en van de gemeenteraad van Renkum worden uitgenodigd.

Plaats

Het Filmhuis
Weverstraat 85
6862 DL Oosterbeek

Tijd

Aanvang 20.00 uur, zaal open om 19.30 uur.
De toegang is gratis.

Youtube

Kijk ook eens op www.youtube.com:

- ▶ Korte film t.g.v. de opening van het Renkums Beekdal op 25 mei 2013. Gepubliceerd op 29 mei 2013.
- ▶ Buitengewoon 2013. Aflevering 6: Het Renkums Beekdal. Gepubliceerd op 14 mei 2013.

Renkums beekdal, natuurgebied in ontwikkeling
(Foto: Ruud Schaafsma)

Uit: Trouw, 23 mei 2013

'Herten zijn nog niet waargenomen in het Renkums Beekdal (...). Reeën wel. (...) Meer dan de herten zijn de ijsvogels het signaaldier in het Renkums Beekdal. Die moeten het hebben van schoon water, met weinig voedings/meststoffen. Als zij verschijnen in dit nieuwe natte beeklandschap, net als de wilde orchideeën en dotterbloemen, dan is dat het signaal dat de natuur de vervuilende fabrieken is vergeten.'

Foto: Ruud Schaafsma

Buitenladder

Oktober 2013 t/m maart 2014

Info over publiekswandelingen: Floor Norel, 0317 - 41 77 78; woensdagochtend-wandelingen: Betsie van Loenen, 0317 - 41 81 24. Info over vogelexcursies: i.v.m. vervoer minimaal een dag van tevoren aanmelden bij Els Roode, els.frank@planet.nl of 0317 - 31 82 12. Info over werkochtenden van de werkgroep Beken en sprengen: Ruud Schaafsma, 0317 - 31 51 17 en werkgroep Landschapsonderhoud: Albert Smit, 026 - 339 24 11 of tijdens de werkochtenden 06-12 03 43 53.

OKTOBER

zaterdag 5 en 19 oktober 2013: werkochtend werkgroep Beken en sprengen. Startpunt: Informatiecentrum Staatsbosbeheer 'De Beken', Nieuwe Keijenbergseweg 174, Renkum. Verzamelen 9.30 uur, terug ong. 12.30 uur.

woensdag 9 oktober 2013: Paddenstoelenwandeling. Start: 10.00 uur vanaf de parkeerplaats bij hotel De Buunderkamp te Wolfheze. Gids: Helen Trouwhorst.

zaterdag 12 oktober 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Herstel bosperceel bij de Sonnenberg door verwijderen van o.a. esdoorns t.b.v. oude roddendrons en realiseren van zichtlijnen in het landschap. Verzamelen: Sonnenberglaan bij de Sonnenberg te Oosterbeek.

zaterdag 26 oktober 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Onderhoud landgoed 'De Kamp' achter (voormalige) papierfabriek Schut. Verzamelen: Utrechtseweg / viaduct A50 t.p.v. papierfabriek Schut.

NOVEMBER

zaterdag 2 november 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud en werkgroep Beken en sprengen. Landelijke Natuurwerkdag: wilgen knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Camping Oosterbeeks Rijnsoever, Polderweg te Oosterbeek.

Zaterdag 9 november 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten in de Jufferswaard te Heelsum. Verzamelen: toegang 'de Noordberg'; bij tunnel Fonteinallée / Rijksweg N225.

zaterdag 16 november 2013: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

zaterdag 23 november 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Knotten in het Heelsums beekdal. Verzamelen: Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

DECEMBER

zaterdag 7 december 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Knotten in het Heelsums beekdal. Verzamelen: Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

zaterdag 14 december 2013: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

zaterdag 21 december 2013: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Kerstdennen zagen, opslag op heide verwijderen en 'plagwerkzaamheden' voor de zandhagedis NW langs de spoorbaan Utrecht - Arnhem. Verzamelen: Hoek Parallelweg / Telefoonweg te Wolfheze.

JANUARI

zaterdag 4 en 18 januari 2014: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

zaterdag 11 januari 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Camping Oosterbeeks Rijnsoever, Polderweg te Oosterbeek.

zaterdag 25 januari 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Knotten in het Heelsums beekdal. Verzamelen: Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

woensdag 29 januari 2014: wandeling in het arboretum Belmonte te Wageningen waar de bomen zich voorbereiden op de lente. Start: 10.00 uur vanaf de hoofdingang aan de Generaal Foulkesweg. Gids: Betsie van Loenen.

FEBRUARI

zaterdag 1 en 15 februari 2014: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

zaterdag 1 februari 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten langs de Veerweg: samen met vrijwilligers uit Heveadorp en vrienden van Albert (voor de liefhebbers na afloop broodjes en uiensoep). Verzamelen: bij Veerweg 5 te Oosterbeek.

zaterdag 8 februari 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten achter (voormalige) papierfabriek Schut. Verzamelen: Utrechtseweg / viaduct A50 t.p.v. papierfabriek Schut.

zaterdag 22 februari 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Benedendorpsweg tegenover garage Klaassen te Oosterbeek.

MAART

zaterdag 1 maart 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Gelderse Natuurwerkdag: organisatie door de Stichting Landschapsbeheer Gelderland; altijd een diversiteit aan leuke activiteiten! Verzamelen: nadere informatie volgt.

zaterdag 8 maart 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten in de Jufferswaard te Heelsum. Verzamelen: toegang 'de Noordberg'; bij tunnel Fonteinallée / Rijksweg N225.

zaterdag 15 maart 2014: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

zaterdag 22 maart 2014: werkochtend werkgroep Landschapsonderhoud. Wilgen knotten langs de Veerweg.

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C017135